

Доц. ктн инж. Стефан Иванов Куцаров
ст. ас. ктн инж. Нина Жечкова Джерманова

Софийски Университет "Свети Климент Охридски"
Физически Факултет

Цифровите управляващи системи намират все по-широко приложение в токозахранващите устройства. Класическата схема на компенсационния стабилизатор е подложена все по-често на модификации на основните блокове с цел универсализиране на технологичното им изпълнение и повишаване на прецизността на задаване и контрол на изходните величини.

В настоящата работа е представена схема на постояннотоков програмируем цифров стабилизатор, чието изходно напрежение и ток могат да се задават с програмиращи числа. За разлика от класическите стабилизатори се използва цифрова обратна връзка. Блоковете за нейното осъществяване са изградени от цифрови и цифрово-аналогови схеми. Те осигуряват сравнение на входните програмиращи числа с действителните изходни величини и съответно въздействие върху крайното стъпало.

Обща блок-схема и принцип на действие

Общата блок-схема на цифровия постояннотоков стабилизатор е представена на фиг. 1. Блокът за задаване на изходните величини позволява цифрово установяване на стойностите на максималния изходен ток и напрежение на стабилизация. Цифровото измерване на действителните изходни величини се осъществява през делител на напрежение за $\dot{U}_{\text{изх}}$ и през диференциален усилвател за товарния ток. Стойностите им се подават в режим на времеделене към следящ аналогово-цифров преобразувател. Числата, съответстващи на действителните изходни величини се сравняват в блока на управляващата логи-

ка със зададените /програмиращи/ числа. В резултат от сравнението се изменя съдържанието на реверсивен брояч, свързан през цифрово-аналогов преобразувател към мощно крайно стъпало.

Функционирането на цялата система е разделено на два такта - T_U и T_I . В първия се измерва и регулира изходното напрежение, а във втория управляващата логика проверява дали товарният ток е под зададената граница. Двата такта T_U и T_I са равни и включват времената:

t_1 - време за извършване на аналогово-цифрово преобразуване;

t_2 - време за цифрово сравнение;

t_3 - време за изменение на съдържанието на брояча от 0 до $2^n - 1$;

t_4 - време за цифрово-аналогово преобразуване;

t_5 - време за отговор на крайното стъпало.

$$T_U = T_I = t_1 + t_2 + t_3 + t_4 + t_5$$

Този режим на времеделене позволява да се използва един общ хардусър за цифрово измерване и регулиране както на тока, така и на напрежението. При установено превишаване на зададената граница на товарния ток стабилизаторът преминава в режим на стабилизация на тока, при който по време на такта T_U броячът от блока на управляващата логика се забранява и само по време на такта T_I се разрешава броене в обратна посока. След установяване на товарния ток под задаващата граница, забраната за броене по време на T_U се отменя и може да бъде стабилизирано напрежението.

Структура на отделните блокове

Блокът за задаване на програмиращите числа на напрежението и тока е изграден от два 12-битови реверсивни брояча /фиг.2/, всеки от които се управлява от два бутона - "нагоре" и "надолу". С тяхна помощ се изменят числата на тока и напрежението /съдържанието на броячите/ в границите от 000 до FFF/H/. Блокът осигурява и индикация на числата със седемсегментни светодиодни индикатори.

Блокът за цифрова обратна връзка /фиг.3/ се състои от делител на изходното напрежение, диференциален усилвател на сигнал от токосъемен резистор, аналогов мултиплексор в следящ аналогово-цифров преобразувател, изграден от 12-битов реверсивен брояч, 12-битов цифрово-аналогов преобразувател и аналогов компаратор. Блокът преобразува аналоговата стойност на изходната величина в цифров код, изменящ се от 0 до 4095. За да се използват пълно възможностите на 12-битовия цифрово-аналогов преобразувател и да се получи висока разрешаваща способност на цифровото измерване е избрано оптимално опорно напрежение 4,095 V, при което се получава стъпка на ЦАП 1mV. Аналоговият мултиплексор пропуска в такта T_U съответно T_I аналоговата величина на напрежението от изхода на делител с коефициент на предаване 0,1, съответно аналоговата величина от изхода на диференциален усилвател с коефициент на усилване 10. На входа на диференциалния усилвател се подава сигнал /пад на напрежение/, пропорционален на тока през измервателен резистор $R_s = 0,1 \text{ Ом}$.

Блокът на управляващата логика съдържа тактовия генератор, изработващ двата такта T_U и T_I , цифров компаратор на 12 бита, 12-битов реверсивен брояч и 12-битов цифрово-аналогов преобразувател. Цифровият компаратор е изграден с три ИС от тип 7485, чиито изходи заедно с тактовите сигнали T_U и T_I управляват реверсивния брояч и определят режима на стабилизация – на напрежение или на ток. Реверсивният брояч е изграден от три ИС 74193 и позволява запис на максимално число 4095. При опорно напрежение 4,095 V се постига стъпка на изхода на цифрово-аналоговия преобразувател 1 mV. За да се получи стъпка на изменение на напрежението върху товара 10 mV е необходимо крайното стъпало да има усилване по напрежение 10. Същевременно това определя максимално изходно напрежение 40,95 V.

Ако с N_U се означи програмиращото число на напрежението на стабилизация, а с N_I – числото на максималния товарен ок, то изходното напрежение се определя като

$$U_{изх} = \frac{N_U}{2^m - 1} U_{оп} \quad ,$$

където n е разредността на използвания цифрово-аналогов преобразувател, а $U_{оп}$ е опорното напрежение.

Съответно за максималния изходен ток се получава:

$$I_{max} = K_{дУ} \cdot R_S \frac{N_I}{2^n - 1} \cdot U_{оп},$$

където с $K_{дУ}$ е означен коефициентът на усилване на ДУ, а R_S е стойността на измервателния резистор.

Експериментални резултати:

При избраните в схемата стойности за $n = 12$, $U_{оп} = 4,095$ V, $K_{дУ} = 10$ и $R_S = 0,1$ Ом за изходното напрежение като функция на програмиращото число N_U се получава

$$U_{изх} = \frac{4,095}{4095} \cdot N_U [V],$$

а за максималния товарен ток във функция на програмиращото число N_I -

$$I_{max} = \frac{4,095}{4095} \cdot N_I [A].$$

При изменение на числата N_U и N_I от 0 до 4095 стабилизираното изходно напрежение се изменя от 0 до 40,95 V със стъпка 10 mV, а максимално допустимият ток - от 0 до 4,095 A със стъпка 1 mA.

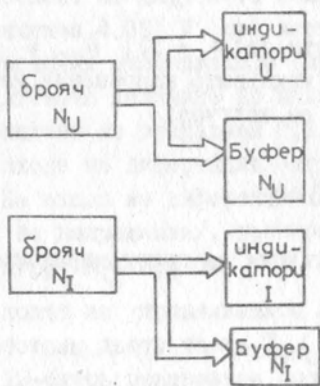
Експерименталните изследвания на предложената схема на посотоянитоков цифров стабилизатор показаха възможността да бъде постигната точност на задаване на стабилизираното изходно напрежение ± 10 mV и на товарния ток ± 10 mA при необходимост от минимален брой настройки - на опорното напрежение и коефициента на усилване на диференциалния усилвател. Съедновременно цифровата реализация на блоковете позволява унификацията ем и лесната поддръжка на стабилизатора.

Литература:

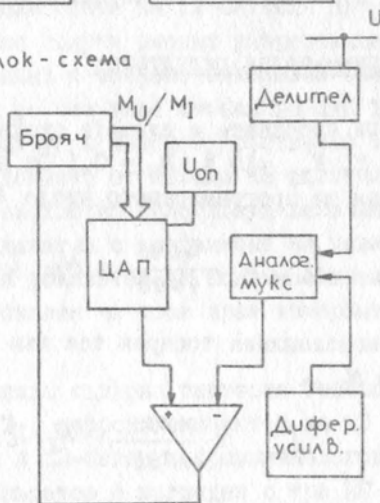
- /1/ Прибори и техника експеримента, 1985, №4, сс.150-152, Наханьков, А.А., Несторов, А.Ю., Павлович, О.А..

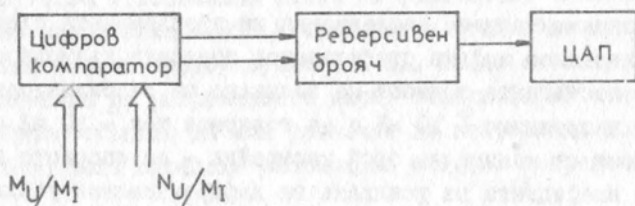
Фиг. 1. Обща блок-схема

Фиг. 2. Блок за задаване

Фиг. 3. Блок за цифрова ОБ

Фиг. 4. Блок управляваща логика